

DARNAUS VYSTYMOSI ŽINIŲ SVARBA IR POREIKIS

Auksė Grabaziėnė, Irena Klimaviėienė, Virginija Piligrimienė

Kauno kolegija

Gedimino g. 41, Kaunas, Lietuva

El. p. aukse.grabaziene@fc.kauko.lt

Anotacija

Darnaus vystymosi filosofija ir ideologija, sąlygojanti pilnavertį visuomenės vystymąsi, pasaulyje įgauna vis didesnę reikšmę. Dėl to didėja darnaus vystymosi žinių svarba, įtakojanti jų praktinį taikymą. Darnus vystymasis visais aspektais turėtų būti neatsiejama organizacijų veiklos dalis, tačiau dėl įvairių priežasčių, tarp jų ir žinių stokos, šios nuostatos organizacijose gali būti netaikomos arba taikomos nepakankamai. Straipsnyje nagrinėjama darnaus vystymosi žinių reikšmė organizacijoje, apibendrinami empirinio tyrimo, atlikto Kauno kolegijos Ekonomikos ir teisės fakultete, rezultatai.

Raktiniai žodžiai: darnaus vystymosi nuostatos, įmonės socialinė atsakomybė, darnaus vystymosi žinių svarba ir poreikis.

Įvadas

Temos aktualumas ir mokslinė problema. Pasaulinių vystymosi tendencijų kontekste darnaus vystymosi idėjos socialiai ir ekonomiškai aktyviai asmenybei diktuoja asmeninės atsakomybės laikymosi principą. Kiekvienas žmogus privalo ir gali imtis atsakomybės už socialinės ir ekonominės raidos kryptį, nes dabarties sąlygos reikalauja, kad kiekvieno iš mūsų pozicija taptų nebe „aš“ ir pasaulis, bet „aš“ pasaulyje. Taip visuomenės tikslu tampa kiekvieno individo gabumų, žmogiškojo turto kaupimas ir tik taip atsiranda galimybė socialinį procesą pažinti ir valdyti. Sėkmingas darnaus vystymosi žinių taikymas užtikrina socialinį ir ekonominį vientisumą, derinant žmogaus ir visuomenės poreikius, tikslus. To pasėkoje didėja darnaus vystymosi žinių svarba, įtakojanti jų praktinį taikymą. Darnus vystymasis visais aspektais turėtų būti neatsiejama organizacijų veiklos dalis. Darnus verslas – tai socialiai atsakingas verslas, kuris mokslškai pagrįstai formuojamas (su)balansuojant socialines humanistines (etines) vertybes ir ekonominius pasiekimus (Gruževskis, Vasiljevienė, Moskvinina ir kt., 2006).

Pastaraisiais metais pagausėjo mokslinių tyrimų darnaus vystymosi ir socialinės atsakomybės klausimais, parengti norminiai dokumentai taip pat sudaro prielaidas darnaus vystymosi nuostatų diegimui. Tačiau visuomenėje nepastebima susiformavusi atskiro individo atsakomybė už darnaus vystymo (si) nuostatų taikymą organizacijos praktinėje veikloje. Dėl žinių stokos darnaus vystymosi nuostatos organizacijose gali būti netaikomos arba taikomos dalinai. Šiame kontekste kyla klausimai: ar vadovaujantys organizacijų darbuotojai turi pakankamai darnaus vystymosi žinių, ar organizacijos taiko darnaus vystymosi nuostatas savo veikloje? Šiuo straipsniu siekiama prisidėti prie darnaus vystymosi žinių aktualizavimo organizacijos praktinėje veikloje.

Tyrimo objektas – darnaus vystymosi žinių poreikis ir praktinis taikymas.

Tikslas – atskleisti darnaus vystymosi žinių poreikį bei praktinio pritaikomumo galimybes organizacijose.

Uždaviniai:

1. Ištirti darnaus vystymosi siekius ir žinių reikšmę organizacijoje.
2. Įvertinti darnaus vystymosi žinių poreikį ir praktinį pritaikomumą organizacijose;
3. Identifikuoti aukštosios mokyklos vaidmenį, tenkinant darnaus vystymosi žinių poreikį.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir teisinių aktų analizė, ISA tyrimų apžvalga, anketinės apklausos rezultatų analizė.

Darnaus vystymosi pagrindiniai siekiai ir reikšmė organizacijai

Darnaus vystymosi suvokimas ir raida. Šiandien darnusis vystymasis suvokiamas kaip žmonijos siekis vykdyti suderintą, kuo mažesnę žalą žmogui bei aplinkai darančią ir kuo mažesnę visuomenės supriešinimą sukeliančią plėtrą visose socialinio gyvenimo srityse kiekvienoje atskiroje valstybėje ir visame pasaulyje. Darnusis vystymasis grindžiamas ne tik subalansuotu ekonomikos augimu, ne tik aukšto lygio aplinkos apsauga, aplinkos kokybės gerinimu, bet ir konkurencinga socialine rinkos ekonomika, socialinės pažangos siekiu (Stonkienė M., 2008, p. 7). Darnos suvokimas ir interpretavimas kito laikui bėgant. Pradžioje buvo akcentuojamas ribotų išteklių, ypač energijos, naudojimas bei poveikio gamtinei aplinkai mažinimas. Prieš dešimtmetį daug dėmesio buvo kreipiamas į techninius dalykus: statybines

medžiagas, technologijas ir projektavimą, energetinių išteklių naudojimo aspektus. Pastaruoju metu ypač išaugo netechninių klausimų svarba – prioritetais tampa ekonominiai ir socialiniai darnaus vystymosi elementai, į darnaus vystymosi sampratą įtraukiami kultūros bei kultūrinio paveldo klausimai.

Darnaus vystymosi sąvoka vartojama ekonomikoje, sociologijoje, aplinkotyroje bei politologijoje. Lietuvoje vartotos įvairios sąvokos – tvarioji plėtra, subalansuotas vystymasis. Šiuo metu oficialiai vartojamos sąvokos „darnus vystymasis“ vertimą iš anglų kalbos „sustainable development“ patvirtino Nacionalinė Lietuvos kalbos komisija 2003 metais. Ši sąvoka apima metodų visumą, kuriais siekiama užtikrinti vystymąsi, tenkinantį žmonių gerovę dabartyje, nesumažinant žmonių gerovės galimybių ateityje. Tokia prasme sąvoka vartojama Lietuvos strateginiuose dokumentuose – Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje ir Nacionalinėje darnaus vystymosi švietimo 2007-2015 m. programoje. Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje darnus vystymasis suprantamas kaip kompromisas tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų, sudarantis galimybes pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms, neperžengiant leistinų poveikio aplinkai ribų.

Skirtingi prioritetai įvairiose šalyse lemia skirtingus požiūrius į darnų vystymąsi. Šie požiūriai ypač skiriasi išvystytose rinkos ekonomikos, pereinamosios ekonomikos ir besivystančiose šalyse. Išsivysčiusiose šalyse daugiau dėmesio skiriama naujų, aukštesnės kokybės technologijų kūrimui ir diegimui. Besivystančiose šalyse daugiau dėmesio kreipiama į socialinės lygybės ir ekonominius klausimus. Įvairiose šalyse prioritetai skiriasi, atsižvelgiant į ekonominę situaciją, istorinę ir kultūrinę sanklodą, urbanizacijos lygį, klimata ir nacionalinę politiką.

Dėl darnaus vystymosi sampratos hyperkompleksiškumo, organizacijos darnaus vystymo strategija formuojama įvertinant vidinius ir išorinius veiksnius. Navickas (2009) siūlo darnios organizacinės aplinkos modelį, kurio taikymas sudaro prielaidas kompleksiskai įvertinti bei transformuoti aplinkosaugos, socialinio ir ekonominio vystymosi rodiklius visos organizacijos darnaus vystymosi kontekste.

Darnaus vystymosi siekiai Lietuvos nacionaliniuose ir tarptautiniuose dokumentuose. 1998 -2007 m. priimta eilė svarbių teisės aktų nacionalinių lygmeniu, kurių dauguma buvo ES darnaus vystymosi priemonių plano dalis. Nacionalinė darnaus vystymosi strategija Lietuvoje patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-09-11 nutarimu Nr. 1160. Aplinkos ministerijai buvo priskirta atsakomybė už šios Strategijos įgyvendinimo koordinavimą. Buvo numatyta, kad bus rengiamos dvi metų Strategijos įgyvendinimo ataskaitos ir teikiamos Nacionalinei darnaus vystymosi komisijai, veikiančiai Lietuvoje nuo 2000-07-28. Pagrindinis Lietuvos darnaus vystymosi siekis formuluojamas taip – pasiekti dabartinį ES vidurkį pagal ekonominio ir socialinio vystymosi bei išteklių naudojimo efektyvumo rodiklius iki 2020 metų, pagal aplinkos taršos rodiklius – neviršyti ES leistinų normatyvų, laikytis tarptautinių konvencijų, ribojančių aplinkos teršimą ir indėlį į globalinę klimato kaitą reikalavimų, (Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, 2003, p. 7). Lietuvos darnaus vystymosi strategija siekia įgyvendinti darnų vystymąsi užtikrinančius bei ES nuostatas išreiškiančius **principus**:

- Generacijų lygybės – dabartinė gyventojų karta neturi teisės palikti kitoms kartoms sugriauto ūkio ir sudarkytos gyvenamosios aplinkos.
- Socialinės lygybės – visi dabar gyvenantys žmonės turi vienodą teisę į socialinę gerovę.
- Ekologinės lygybės – visi dabar gyvenantys žmonės turi vienodą teisę į pilnavertę gamtinę ir kultūrinę aplinką.
- Ekologinės pareigos – regiono ekologinės kokybės išsaugojimas yra tiek visų jo piliečių bei juridinių asmenų, tiek visos valstybės prigimtinė pareiga bei rūpestis.
- Prevencijos – turi būti dedamos visos pastangos iš anksto užkirsti kelią galimiems neigiamiems socialiniams, ekonominiams bei ekologiniams reiškiniams, remiantis mokslinėmis prognozėmis bei priežasčių aiškinimu.
- Kaltojo baudimo – žalą, padarytą gamtinei ar kultūrinei aplinkai, atlygina ją padarę juridiniai bei fiziniai asmenys.
- Ekonominio ir ekologinio integravimo – makroekonominė bei visų ūkio sektorių plėtra turi integruoti aplinkosaugos kriterijus bei rodiklius.

2006 m. buvo pateikta LR Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo ataskaita ir strategija atnaujinta. Ataskaitoje pabrėžta, kad 2003-2006 metais sparčiai augant ekonomikai, kyla rimta grėsmė siekti ekonomikos augimo aplinkos kokybės sąskaita. Vienas svarbiausių 2006 m. atnaujintos Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos uždavinių – atsieti spartų ekonomikos augimą nuo neigiamo poveikio aplinkai ir pasiekti, kad energijos ir kitų gamtos išteklių naudojimas bei aplinkos tarša augtų bent dvigubai mažiau nei gamyba (Lietuvos Respublikos Nacionalinė darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo 2003-2004 metais ataskaita).

2005-2007 m. ataskaitoje pažymima, kad vienas didžiausių pasiekimų yra tas, kad sparčiai augant ekonomikai pavyko atsieti ūkio augimą nuo poveikio aplinkai, ir gamtos išteklių naudojimas bei aplinkos teršimas augo daug lėčiau nei ekonomika arba iš viso neaugo (Lietuvos Respublikos Nacionalinė darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo 2005-2007 metais ataskaita). 2008-2010 metais aplinkos pertvarkymas ir darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimas susiduria su ekonomikos nuosmukiu (Čiegis, 2008).

2007 metais Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Nacionalinę darnaus vystymosi švietimo 2007-2015 metų programą, kurios paskirtis – sukurti darnaus vystymosi švietimo sąlygas, tobulinti formaliojo bei neformaliojo švietimo, savišvietos bei visuomenės informavimo kokybę, kad kiekvienas žmogus gebėtų prisidėti prie darnaus vystymosi – asmeniškai, profesine veikla, dalyvaudamas visuomenės gyvenime – vietos ir pasaulio mastu.

Darnaus vystymosi siekis yra įvardytas svarbiausiuose Jungtinių Tautų (Darbotvarkė 21, Johanesburgo įgyvendinimo planas, Tūkstantmečio plėtros tikslai), Europos Sąjungos (Lisabonos strategija, ES darnaus vystymosi strategija) ir Baltijos jūros regiono strateginiuose dokumentuose (Baltija 21).

2007 metais atliktas socialinės atsakomybės padėties Lietuvoje bazinis tyrimas parodė, kad „ISA koncepcija dar nėra plačiai žinoma tiek Lietuvos įmonėse, tiek viešajame sektoriuje. Trūksta ISA įgyvendinimą skatinančių priemonių: informacijos, kursų, įvairių teisinių ir finansinių priemonių, reikšmingų plataus masto iniciatyvų, kurios leistų tikėtis perversmo šioje srityje“. (Socialinės atsakomybės padėties Lietuvoje bazinis tyrimas, 2007, p. 53). 2008-2010 m. pasikeitė padėtis darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimo srityje, ypatingas dėmesys buvo skiriamas įmonių veiklai, kuria buvo siekiama spręsti ekonominės krizės iššūkius. Kaip teigė socialinės apsaugos ir darbo viceministrė Audra Mikalauskaitė, darnaus vystymosi iniciatyva Lietuvoje įgauna pagreitį – kasmet vis daugiau įmonių teikia paraiškas ir siekia socialiai atsakingos įmonės vardo, net ir sunkmečiu, kai ne viena verslo įmonė galvoja apie išlikimą, nepamirštama pasirūpinti savo darbuotojų socialinėmis garantijomis, aplinkosauga, bendruomene plačiąja prasme, kur plėtojamas jų verslas, neatsisakoma etiškų santykių su socialiniais ir verslo partneriais“. Populiarėjantys nacionaliniai atsakingo verslo apdovanojimai susilaukė įmonių dėmesio – 2009 gautos 69 paraiškos iš 40 įmonių. 2008 metais skaičiai buvo kur kas kuklesni: rinkimuose dalyvavo 22 įmonės, buvo pateikta 50 paraiškų. Pagerbiamos tos įmonės, kurios labiausiai prisideda prie socialinės gerovės kūrimo ir jos stiprinimo, poveikio aplinkai mažinimo Lietuvoje; jų veikla demonstruoja pačių įmonių lyderystę ir nuoširdų jų įsipareigojimą veikti skaidriai ir sąžiningai elgtis su darbuotojais, visuomene ir valstybe, vertinti verslo veiklos poveikį aplinkai ir mažinti tokio poveikio neigiamas pasekmes (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2010). Nors ir pastebimas organizacijų darnaus vystymosi suaktyvėjimas, tačiau dėl koncepcijos sudėtingumo, dėl to, kad tai ilgalaikė strategija, siekiant įgyvendinti nacionalinius darnaus vystymosi siekius, būtina kiekvieno iš mūsų atsakomybė ir žinios.

Darnaus vystymosi žinių poreikio ir praktinio taikymo organizacijose tyrimo rezultatai

Tyrimo metodologija ir organizavimas. Siekiant išsiaiškinti darnaus vystymosi žinių poreikį ir praktinį pritaikomumą organizacijose, Kauno kolegijos Ekonomikos ir teisės fakulteto dėstytojos, šio straipsnio autorės, ir studentė N. Zakarauskaitė atliko tyrimą „Darnaus vystymo žinių poreikis ir praktinis taikymas organizacijoje“.

Atsižvelgiant į tyrimo tikslą, populiacija pasirinkti Lietuvoje registruotų organizacijų vadovai. Respondentai (tiriamoji imtis) parinkti parankiosios netikimybinės atrankos būdu. Pasirinktas tyrimo metodas – anketinė apklausa ir jos rezultatų analizė (Kardelis, 2002). Apklausos anketą sudaro 25 kombinuoti klausimai (indikatoriai), sugrupuoti pagal tyrimo indikatorius:

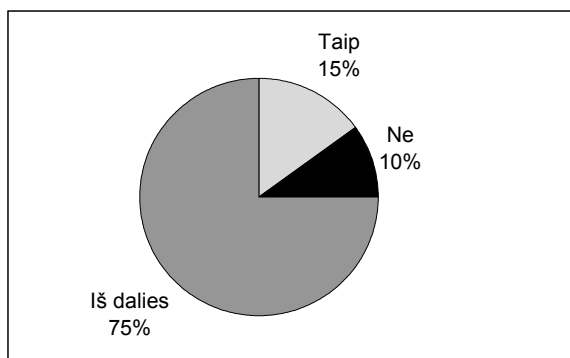
- 1 indikatorius – darnaus vystymosi žinių poreikis;
- 2 indikatorius – darnaus vystymosi žinių praktinis taikymas organizacijose.

Organizacijų vadovams elektroniniu paštu buvo išsiųstos 749 anketos su prašymu atsakyti į pateiktus klausimus. Anketas užpildė ir gražino tyrėjams 135 organizacijos (115 verslo įmonių, 15 biudžetinių organizacijų ir 5 viešosios įstaigos). Anketinė apklausa atlikta elektroniniu būdu. Tyrimo laikotarpis: 2009 m. gegužės 1 – 31 d. d.

Anketinės apklausos duomenys apdoroti taikant Excel skaičiuoklę ir sugrupuoti pagal ranginę skalę. Nedidelės apimties tyrimo rezultatai laikytini pakankamai patikimais tiriamosios grupės ribose ir tyrėjai nenumato jų ekstrapoliuoti visai populiacijai – t. y., visoms Lietuvoje registruotoms įmonėms.

Darnaus vystymosi žinių poreikio organizacijose nustatymas. Tyrimas atskleidė, kad dauguma respondentų (59,3 proc.) žino terminą „Darnaus vystymasis“, tačiau nemaža dalis respondentų (40,7 proc.) negali paaiškinti šio termino detaliau. Apklausa parodė,

jog tik 11,1 proc. apklaustųjų organizacijų vadovų prioritetą teikia darnaus vystymosi žinioms, 51,8 proc. respondentų prioritetą teikia iš dalies, o 37,1 proc. respondentų nelaiko darnaus vystymosi žinių svarbiomis. Kadangi darnaus vystymosi žinios nėra organizacijų vadovų prioritetas, daugumoje apklaustųjų organizacijų darbuotojams šios žinios neteikiamos arba teikiamos iš dalies (85 proc.) ir tik 15 proc. respondentų pažymėjo, kad tokios žinios teikiamos (žr. 1 pav.).

1 pav. Darnaus vystymosi žinių suteikimas organizacijos darbuotojams

Apklausa atskleidė, kad populiariausias darnaus vystymosi žinių suteikimo būdas darbuotojams yra seminarai (44,1 proc.), skirti dalykinių specialybinių klausimų nagrinėjimui, tačiau jų metu paliečiami ir darnaus vystymosi klausimai. 30,2 proc. atsakiusių pažymėjo, kad darnaus vystymosi žinias darbuotojai gauna projektų metu ir 16,3 proc. pažymėjo kursus. Labai nedaug (3 proc.) respondentų pažymėjo, kad darnaus vystymosi žinios suteikiamos šiais būdais: žodinė vadovų informacija, žodžiu bendraujant laisva tema, domėjimasis savarankiškai.

Respondentų atsakymai apie darnaus vystymosi žinių trūkumo poveikį jų praktiniam taikymui pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė

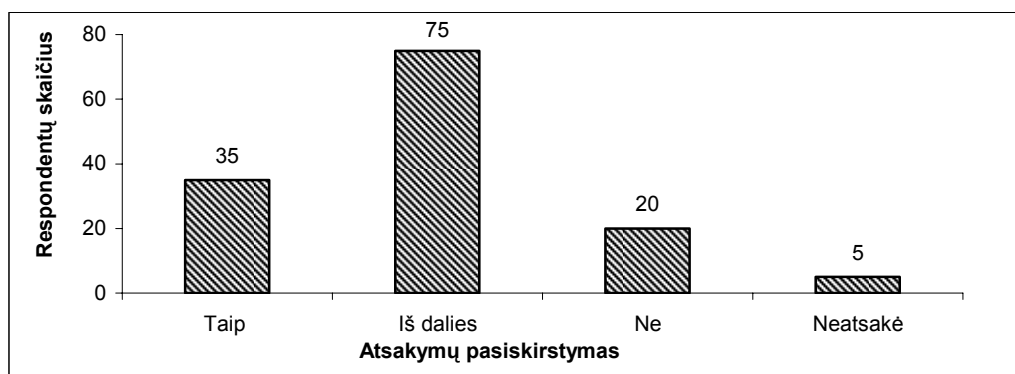
Žinių trūkumas stabdo darnaus vystymosi nuostatų taikymą organizacijoje

Atsakymų pasiskirstymas	Atsakymai					Iš viso
	Visiškai sutinku	Beveik sutinku	Sutinku iš dalies	Greičiausiai nesutinku	Visiškai nesutinku	
Atsakiusių skaičius	35	65	30	5	0	135

Dauguma apklaustųjų įmonių vadovų (74,1 proc.) visiškai arba beveik sutinka, kad žinių apie darną vystymąsi ir jo naudingumą trūkumas yra viena iš priežasčių, stabdančių naujoviškų ir pažangių nuostatų taikymą organizacijoje.

Darnaus vystymosi žinių ir nuostatų praktinis taikymas organizacijose.

Dauguma apklaustųjų organizacijų vadovų (81,5 proc.) teigė, kad jų organizacijose darnaus vystymosi žinios bei nuostatos taikomos praktiškai; 20 respondentų atsakė, kad netaikomos; 5 respondentai į šį klausimą neatsakė (žr. 2 pav.).

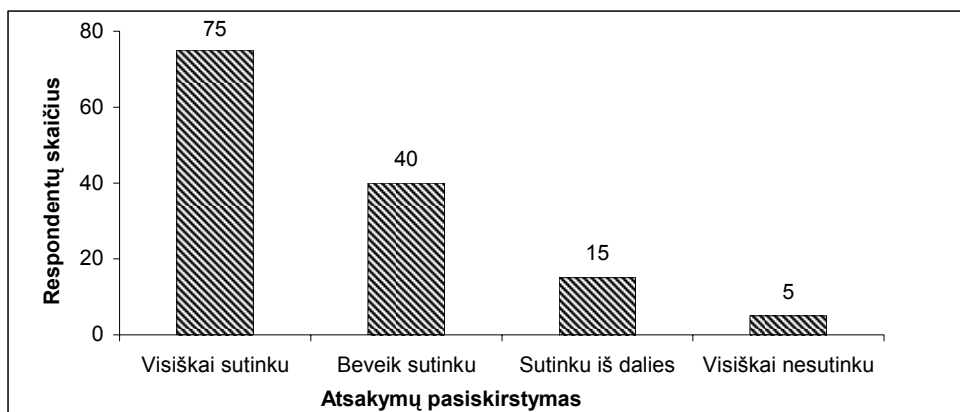
2 pav. Darnaus vystymosi žinių ir nuostatų taikymas organizacijos veikloje

Organizacijos privalo turėti informaciją ir bendrą supratimą apie savo veiklos daromą poveikį aplinkai. Į klausimą, ar organizacijos veikla neigiamai veikia aplinką, 20

respondentų atsakė, kad taip, 90 respondentų atsakė, kad ne, tačiau 25 respondentai nežinojo ar organizacijos veikla neigiamai veikia aplinką.

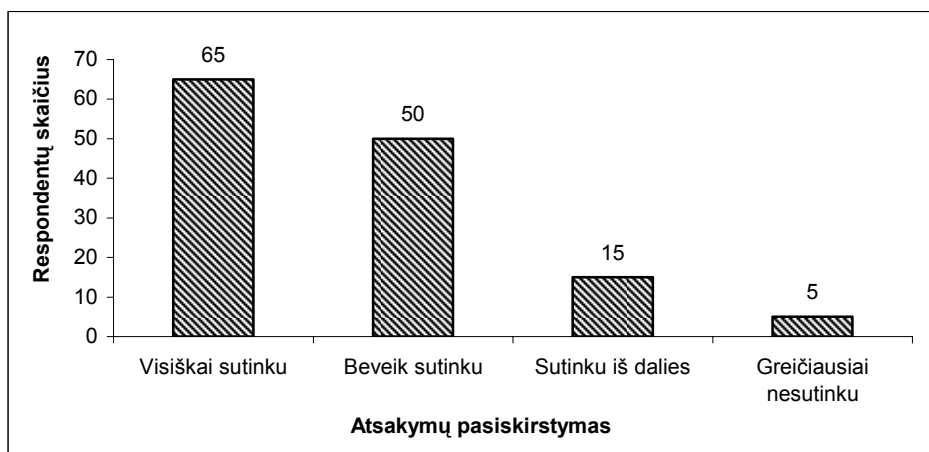
Respondentų nuomone, svarbiu tikslu organizacijoje išlieka rūpinimasis klientais (pritaria 120 respondentų), darbuotojų darbo sąlygų gerinimas (pritaria 119 respondentų), aplinkos apsauga (pritaria 95 respondentai). Dauguma respondentų (85,2 proc.) visiškai arba beveik sutinka su anketoje pateiktu teiginiu: „Renkantis partnerius yra svarbu, kad jie proteguotų socialiai atsakingos organizacijos kultūrą“.

Tyrimas atskleidė, kad respondentai teikia didelę reikšmę „greitam“ pelnui. Siekiant sužinoti respondentų nuomonę, anketoje buvo pateiktas teiginys: „Igyvendinant darnaus vystymosi nuostatas, labai svarbiu tikslu organizacijoje išlieka pelningumo didėjimas“. Didžioji dalis apklaustųjų organizacijų vadovų (85,2 proc.) visiškai arba beveik sutiko su šiuo teiginiu (žr. 3 pav.).

3 pav. Vadovų nuomonė dėl pelningumo didėjimo ir darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimo

Darnaus vystymosi nuostatų įgyvendinimas nėra greitai pasiekiamas tikslas. Tai patvirtina dauguma respondentų (85,2 proc.), visiškai arba beveik sutinkančių su teiginiu: „Norint sėkmingai įgyvendinti darnaus vystymosi nuostatas, reikia jas įtraukti į ilgalaikius organizacijos tikslus“ (žr. 4 pav.).

4 pav. Vadovų nuomonė dėl darnaus vystymosi nuostatų įtraukimo į ilgalaikius organizacijos tikslus

Didelė dalis apklaustųjų (70,4 proc.) sutinka arba beveik sutinka, kad darnaus vystymosi nuostatų taikymą organizacijoje stabdo ne tik žinių trūkumas, bet ir atsakomybės stoka. Finansinių lėšų trūkumą, kaip vieną svarbiausių veiksnių, stabdančių darnaus vystymosi nuostatų praktinį įgyvendinimą, pažymėjo 85,2 proc. respondentų.

Tyrimo rezultatų apibendrinimas. Nemaža dalis vadovų (37,1 proc.) neteikia prioriteto darnaus vystymosi žinioms, šios žinios organizacijų darbuotojams teikiamos nepilnai, darbuotojai mažai domisi šia tema, o vadovai beveik neteikia darbuotojams žodinės informacijos, nes dažnai neturi gilesnių žinių apie darnaus vystymosi nuostatas (40,7 proc.). Specialių seminarų ar kursų darnaus vystymosi tematika respondentai nenurodė, tačiau šie klausimai kartais paliečiami dalykinių specialybinių seminarų metu. Dauguma vadovų (74,1 proc.) pritaria teiginiui, kad darnaus vystymosi žinių trūkumas stabdo nuostatų taikymą organizacijos veikloje.

Darnaus vystymosi žinių bei nuostatų praktinis taikymas organizacijose susijęs su vadovų ir darbuotojų žiniomis apie darnų vystymąsi. Didžioji dalis apklaustųjų organizacijų vadovų (81,5 proc.) yra įsitikinę, kad jų vadovaujamose organizacijose taikomos darnaus vystymosi žinios praktinėje veikloje, svarbiais tikslais laiko rūpinimąsi klientais, darbuotojų darbo sąlygų gerinimą, aplinkos apsaugą. Tačiau pabrėžtina, kad nemaža dalis respondentų (18,5 proc.) negalėjo atsakyti, ar organizacijos veikla neigiamai veikia aplinką. Didelė dalis apklaustųjų vadovų (85,2 proc.) teikia didelę reikšmę „greitam“ pelnui, negalvodami, kokių ilgalaikį poveikį aplinkai tai turės. Dauguma apklaustųjų organizacijų vadovų (81,5 proc.) rinkęsi partnerius, proteguojančius socialiai atsakingos organizacijos elgseną. Taip pat vadovai sutinka, kad darnaus vystymosi koncepciją reikia įtraukti į ilgalaikius organizacijos tikslus. Didžiosios dalies respondentų nuomone, darnaus vystymosi nuostatų taikymą organizacijoje stabdo ne tik žinių trūkumas, bet ir finansinių išteklių, teisinių priemonių, visuomeninių iniciatyvų bei asmeninės atsakomybės stoka.

Išvados

1. Apibendrinant įvairių autorių nuomonę galima teigti, kad darnus vystymasis yra ilgalaikė, nuolatinė visuomenės plėtra, kurios tikslas – visame pasaulyje ir kiekvienoje atskiroje valstybėje, visose socialinio gyvenimo srityse užtikrinti geras gyvenimo sąlygas ne tik dabartinei, bet ir būsimoms kartoms, sudarant kompromisą tarp aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų. Darnaus vystymosi siekis yra įvardytas svarbiausiuose Jungtinių Tautų, Europos Sąjungos ir Baltijos jūros regiono strateginiuose dokumentuose. Taip pat į darnaus vystymosi sampratą įtraukti ir kultūros bei kultūrinio paveldo klausimai. Egzistuojantys skirtingi požiūriai į darnų vystymąsi lemia skirtingus prioritetus įvairiose šalyse. Šie požiūriai ypač skiriasi išvystytos rinkos ekonomikos, pereinamosios ekonomikos ir besivystančiose šalyse. Lietuvoje yra parengtos strategijos, programos, veiksmų planai daugelyje ūkinės veiklos sričių, taip pat veiksmų programos Lietuvos ratifikuotoms konvencijoms vykdyti bei patvirtinta Nacionalinė darnaus vystymosi strategija. Sėkmingas darnaus vystymosi žinių taikymas užtikrina socialinį ir ekonominį vientisumą, derinant žmogaus ir visuomenės poreikius bei tikslus. Dėl to didėja darnaus vystymosi žinių svarba, įtakojanti jų praktinį taikymą verslo įmonėse ir viešojo sektoriaus subjektuose.

2. Empirinis tyrimas dėl darnaus vystymosi žinių poreikio ir praktinio pritaikomumo organizacijose atskleidė, kad:

- organizacijų vadovai ir darbuotojai dažnai neturi gilesnių žinių apie darnaus vystymosi nuostatas, neteikia prioriteto darnaus vystymosi žinioms;

- organizacijos savo veikloje darnaus vystymosi nuostatas taiko dalinai. Praktinį taikymą stabdo darnaus vystymosi žinių trūkumas, finansinių išteklių ir atsakomybės stoka.

3. Tenkinant darnaus vystymosi žinių poreikį, išauga aukštosios mokyklos vaidmuo. Vykdamas Mokslo ir studijų įstatyme numatytus kolegijos tikslus, plėtojami regionui reikalingi taikomieji moksliniai tyrimai, konsultuojami ūkio subjektai, sudaromos sąlygos asmenų įgytoms žinioms ir gebėjimams tobulinti. Kolegijos veiksmai, tenkinant darnaus vystymosi žinių poreikį, apima esmines vidines veiklos sritis: studijų programas, dėstytojų kompetencijas, absolventų profesinius gebėjimus. Specialistai, įgydami darnaus vystymosi žiniomis paremtas kompetencijas, gebės jas taikyti praktinėje veikloje, teigiamai įtakodami aplinkosaugą, socialinę sritį, ekonomiką.

Literatūra

1. Čiegis R. (2008). *Darnus ekonomikos vystymasis*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

2. Čiegis R., Zeleniūtė R. (2008). *Lietuvos ekonomikos plėtra darnaus vystymosi aspektu*. Taikomoji ekonomika: sisteminiai tyrimai, 2/2, 11.

3. *Dėl nacionalinės darnaus vystymosi švietimo 2007 – 2015 metų programos patvirtinimo*. LR Vyriausybės 2007 m. spalio 2 d. nutarimas Nr. 1062. Valstybės žinios. 2007. Nr. 106-4348.

4. *Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo*. LR Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimas Nr. 1160. Valstybės žinios. 2003. Nr. 89-4029.

5. *Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimo Nr. 1160 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ pakeitimo*. LR vyriausybės 2009 m. rugsėjo 16 d. nutarimas Nr. 1247. Valstybės žinios. 2009. Nr. 121-5215.

6. Gruževskis B., Vasiljevienė N., Moskvina J., Kleinaitė I. (2006). *Įmonių socialinės atsakomybės vadovas*. Prieiga per Internetą 2010-03-15: <<http://www.socmin.lt/index.php?-211085659>>.

7. Barcevičius E., Mšavanadzė N., Čiupailaitė D. (2007). *Įmonių socialinės atsakomybės padėties Lietuvoje bazinis tyrimas 2007*. Vilnius: Viešosios politikos ir vadybos institutas.

8. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
9. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas. Valstybės žinios. 2009, Nr. 54-2140 (2009-04-30).
10. Lietuvos Respublikos Nacionalinė darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo 2003-2004 metais ataskaita. Prieiga per Internetą 2010-03-10: <<http://www.am.lt/VI/files/-0.512207001158661437.pdf>>.
11. Lietuvos Respublikos Nacionalinė darnaus vystymosi strategijos įgyvendinimo 2005-2007 metais ataskaita. Prieiga per Internetą 2010-03-10: <<http://www.am.lt/VI/files/-0.052869001229417939.doc>>.
12. Nacionaliniai atsakingo verslo apdovanojimai. Prieiga per Internetą 2010-03-12: <<http://www.socmin.lt/index.php?-659575328>>.
13. Navickas K. (2009). *Darnios organizacinės aplinkos modeliai*. Darnaus vystymosi strategija ir praktika. Mokslo darbai, 1(3), 101.
14. Stonkienė M. (2008). Darniojo vystymosi poveikis teisei į informaciją: teisė į aplinkos informaciją. Informacijos mokslai. Prieiga per Internetą 2010-03-12: <http://www.leidykla.eu/-fileadmin/Informacijos_mokslai/46/7-23.pdf>.

IMPORTANCE AND NEED OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT KNOWLEDGE

The philosophy and ideology of sustainable development are becoming more and more significant throughout the world and determine attitudes necessary for the complete development of society. In the modern economic world, sustainable development ideas as observed in the context of international relations and dictate the principle of personal responsibility with a view to socially and economically active personality. Every person must and is able to take responsibility for the direction of social and economical development, because under today's circumstances any individual should hold the position of 'me' in the world, not 'I' and the world. Consequently, the accumulation of human assets and individual capacities is becoming the goal of society, and this is how the opportunity to know and handle the social process arises. Successful application of sustainable development knowledge ensures social and economic integrity and plays an important role when matching needs and aims of the society and individual. As a result, the importance of sustainable development knowledge increases and makes influence on its practical application.

Sustainable development in all aspects should be concurrent with organisation activity. Sustainable business is socially responsible business, which is formed scientifically by balancing social-humanistic (ethical) values and economic attainments. Lack of sustainable development knowledge, however, puts limits on its application in organisations. Naturally, there is a question whether organisation managers have enough knowledge of sustainable development and whether organisations apply sustainable development principles in their activity. The aim of the article is to structure the theoretical background of sustainable development and after the empirical research has been done to identify the need of sustainable development knowledge and its practical application in organisations.

In the first part of the paper, principles of sustainable development are analysed and company social responsibility is underlined. In the second part, the analysis of empirical research, revealing the demand of sustainable development knowledge and its practical application in organisations is presented.

Key words: sustainable development provisions, company social responsibility, importance and need of sustainable development knowledge.

Įteikta: 2010 m. balandžio 19 d.

Priimta publikuoti: 2010 m. gegužės 14 d.